

Article Arrival Date**11.10.2024****Article Published Date****20.12.2024****OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU TANILI ÖĞRENCİLERDE SOSYAL BECERİ
ÖĞRETİMİNDE VIDEO MODELLE ÖĞRETİM YÖNTEMİ: GELENEKSEL
DERLEME****VIDEO MODELING TEACHING METHOD IN SOCIAL SKILL TRAINING FOR
STUDENTS WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER: A TRADITIONAL REVIEW****Turan BAŞKONUŞ**

Dr., Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi,

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8932-7656>**Özet**

Bu çalışmanın amacı ilgili literatür kapsamında Otizm Spektrum Bozukluğu tanılı öğrencilere sosyal beceri öğretiminde video modelle öğretim yönteminin önemini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda, araştırma sürecinde Web of Science ve Google Scholar veri tabanlarında "otizm spektrum bozukluğu", "video model" ve "sosyal beceri" anahtar kelimeleri kullanılarak tarama yapılmış; elde edilen bilimsel çalışmalar incelenerek konuya ilişkin kapsamlı bir değerlendirme gerçekleştirilmiştir. Otizm Spektrum Bozukluğu, sosyal iletişimde yetersizlik, tekrarlayıcı davranışlar ve sınırlı ilgi alanlarıyla karakterize edilen bir nörogelişimsel bozukluktur. Otizm Spektrum Bozukluğu tanılı bireylerde sosyal becerilerin eksikliği, bireylerin sosyal uyum ve yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir. Bu eksikliklerin giderilmesi amacıyla geliştirilen müdahale yöntemleri arasında video modelle öğretim, kanıt temelli bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır. Video modelleme, bireyin belirli bir davranışı videoda izleyerek öğrenmesini sağlar. Özellikle görsel işleme becerilerinin güçlü olduğu OSB'li bireyler için etkili bir yöntemdir. Araştırmalar, video modelleme yönteminin Otizm Spektrum Bozukluğu tanılı bireylerde sosyal oyun, iletişim başlatma ve sürdürme gibi becerileri geliştirdiğini göstermektedir. Video öz-modelleme gibi türler, bireyin kendi başarılarını gözlemlemesi yoluyla öz yeterlilik ve motivasyonu artırdığı, ayrıca, video modellemenin dijital teknolojinin artan erişilebilirliği sayesinde uygun maliyetli ve pratik bir öğretim yöntemi olduğu belirtilmiştir. Bu yöntemin etkinliği üzerine yapılan çalışmalar, öğrenilen becerilerin farklı bağlamlara genelleştirilebildiğini ve bireylerin bağımsızlık düzeylerini artırdığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, Otizm Spektrum Bozukluğu tanılı bireylerin heterojen yapısı, her bireyin özel ihtiyaçlarına göre müdahalelerin uyarlanması gerektirmektedir. Video modelleme, yalnızca sosyal becerilerin değil, aynı zamanda öz bakım ve günlük yaşam becerilerinin öğretiminde de kullanılmaktadır. Sonuç olarak, video modelle öğretim, Otizm

Spektrum Bozukluğu, tanıli bireylerin sosyal entegrasyonunu destekleyen etkili bir yöntemdir. Bu tür müdahalelerin genişletilmesi, bireylerin yaşam kalitesini ve topluma katılımlarını artırmada önemli bir rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Otizm spektrum bozukluğu, video model, sosyal beceri

Abstract

The aim of this study is to highlight the importance of the video modeling method in teaching social skills to students diagnosed with Autism Spectrum Disorder within the framework of the relevant literature. To this end, a comprehensive evaluation was conducted by reviewing scientific studies obtained from Web of Science and Google Scholar databases using the keywords "autism spectrum disorder," "video modeling," and "social skills." Autism Spectrum Disorder is a neurodevelopmental disorder characterized by deficits in social communication, repetitive behaviors, and restricted interests. The lack of social skills in individuals diagnosed with Autism Spectrum Disorder negatively affects their social adaptation and quality of life. Among the intervention methods developed to address these deficits, video modeling emerges as an evidence-based approach. Video modeling enables individuals to learn specific behaviors by observing them in videos and is particularly effective for individuals with Autism Spectrum Disorder due to their strong visual processing abilities. Research indicates that video modeling enhances skills such as social play, initiating, and maintaining communication in individuals with Autism Spectrum Disorder. Variants like video self-modeling have been found to boost self-efficacy and motivation by allowing individuals to observe their own successes. Furthermore, video modeling is considered a cost-effective and practical teaching method due to the increasing accessibility of digital technology. Studies on the effectiveness of this method reveal that learned skills can be generalized across different contexts, thereby enhancing the independence of individuals. However, the heterogeneous nature of individuals with Autism Spectrum Disorder necessitates tailoring interventions to meet individual needs. Video modeling is utilized not only for teaching social skills but also for instructing self-care and daily living skills. In conclusion, video modeling is an effective method that supports the social integration of individuals diagnosed with Autism Spectrum Disorder. Expanding such interventions plays a critical role in improving individuals' quality of life and enhancing their participation in society.

Keywords: Autism spectrum disorder, video modeling, social skills

GİRİŞ

Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB), ilk kez Kanner (1943) tarafından tanımlanmış olup erken çocukluk döneminde ortaya çıkan, sosyal etkileşimde yetersizlik, iletişimde zorluklar, içe kapanma ve tekrarlayıcı davranışlar gibi temel belirtilerle karakterize edilen kronik bir nörogelişimsel bozukluktur. OSB'ye yönelik yaklaşımlar, tanımlandığı ilk dönemden günümüze kadar yapılan klinik, psikolojik ve biyolojik çalışmalar doğrultusunda önemli ölçüde değişim göstermiştir. Günümüzde OSB, sosyal iletişim ve etkileşimde güçlükler ile sınırlı ve yineleyici davranışların erken çocukluk döneminden itibaren görüldüğü nörogelişimsel bozukluk olarak kabul edilmektedir (APA, 2013). Geçmiş yıllarda yapılan araştırmalarda OSB görülme sıklığı yaklaşık olarak 500'de 1 olarak belirtilirken, bu oran günümüzde her 36 çocuktan 1'ine yükselmiştir (CDC, 2023).

OSB'nin prevalansının hızla artmasıyla sosyal beceri alanında da zorlanan OSB'li bireylerin belirtilerini kontrol altına almak amacıyla bir çok müdahale yöntemi geliştirilmiştir. OSB'li bireyler için geliştirilen müdahale yöntemleri, sosyal becerilerdeki bu belirgin eksikliklerin üstesinden gelmeyi amaçlamaktadır. Alanda dikkat çeken video model yaklaşımı yenilikçi ve kanıt temelli stratejiler arasındadır. Video modellerle öğretim, OSB'li bireylerin görsel işleme kapasitelerini ve gözlemsel öğrenme becerilerini destekleyen güçlü bir müdahale yöntemidir (Taylor vd., 1999). Video modellerle öğretimde, hedef davranış ya da beceri adım adım videoda gösterilir ve birey bu görüntüleri izleyerek aynı davranışı sergilemesi için yönlendirilir (Charlop & Milstein, 1989). Video Öz-Model (VÖM) gibi özel yaklaşımlar, bireylerin kendi başarılarını görmelerine izin vererek motivasyonu artırır ve öğrenme sürecini hızlandırır. Araştırmalar, Video Modellemenin sosyal başlatmaları, oyun davranışlarını ve iletişim becerilerini geliştirmede etkili olduğunu göstermektedir (Wert & Neisworth, 2003; Buggey, 2005).

OSB olan bireylerin sosyal becerilerindeki eksiklikler yalnızca bireyi değil, aynı zamanda ailelerini ve içinde yaşadıkları toplumu da etkileyen bir sorundur. Sosyal iletişim becerilerini geliştirmek, OSB olan bireylerin yaşam kalitesini iyileştirmenin yanı sıra onları sosyal hayata daha aktif bir şekilde dahil etmenin de anahtarıdır (Sigman & McGovern, 2005). Sosyal beceri edinimi, bireylere başkalarıyla anlamlı ilişkiler kurma, sosyal etkileşimlerde bulunma ve sosyal hayata katılma fırsatları sağlar (Jung & Sainato, 2013). Ayrıca, erken yaşta yapılan müdahalelerin sosyal iletişim eksikliklerini gidermede daha etkili olduğu ve bireylerin bağımsız yaşamına yardımcı olduğu belirtilmektedir (McDuffie vd., 2006).

Bu çalışmanın amacı ilgili literatür kapsamında Otizm Spektrum Bozukluğu tanılı öğrencilere sosyal beceri öğretiminde video modelle öğretim yönteminin önemini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda, araştırma sürecinde Web of Science ve Google Scholar veri tabanlarında "otizm spektrum bozukluğu", "video model" ve "sosyal beceri" anahtar kelimeleri kullanılarak tarama yapılmış; elde edilen bilimsel çalışmalar incelenerek konuya ilişkin kapsamlı bir değerlendirme gerçekleştirilmiştir. Araştırma sürecinde kullanılan tüm kaynaklara uygun şekilde atıfta bulunulmuş ve bilimsel etik kurallarına uyulmuştur. Araştırma sonucunda sosyal beceri öğretiminde video modelle öğretim yönteminin OSB'li bireyler açısından önemi ortaya konularak gelecekte yapılacak çalışmalar için öneriler sunulmuştur.

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU (OSB)

OSB, bireylerin iletişim, sosyal, davranışsal ve duyuşal işlevlerini etkileyen karmaşık bir nörogelişimsel bozukluktur. Amerikan Psikiyatri Birliği'nin tanımına göre, OSB, bireyin sosyal etkileşim ve iletişim yeteneklerini olumsuz etkileyen ve tekrarlayan davranışlar ve sınırlı ilgi alanları ile kendini gösteren yaşam boyu süren bir durumdur (APA, 2013). OSB'nin tanımlayıcı özellikleri arasında sosyal-duygusal karşılıklılığı sağlayamama, sözel ve sözel olmayan iletişimde eksiklikler ve ilişki geliştirme ve sürdürmede zorluklar yer alır (Lord vd., 2020). Bu bozukluk özellikle sosyal beceri eksiklikleri ve sosyal ortama uyum sağlamada zorluklarla dikkat çekmektedir (Williams White vd., 2007).

OSB'li bireyler sosyal becerileri edinmede ve bu becerileri günlük yaşamda uygulamada çeşitli zorluklarla karşı karşıyadır. Sosyal-duygusal karşılıklılığın eksikliği, OSB'li bireylerin başkalarıyla anlamlı ilişkiler kurmasını zorlaştırır ve sosyal izolasyona yol açabilir (Dawson vd., 2004). Ayrıca, sözel olmayan iletişimdeki eksiklikler, jestler, yüz ifadeleri ve göz teması gibi temel iletişim araçlarının etkili bir şekilde kullanılmasını engelleyebilir. Bu durum, OSB'li bireylerin diğer insanlarla etkileşim kurma ve sosyal ipuçlarını anlama kapasitesini sınırlar (APA, 2013).

OSB'nin en erken belirtileri genellikle üç yaş civarında ortaya çıkar ve geniş bir spektrumda değişiklik gösterebilir (Lord vd., 2020). OSB tanılı bazı bireylerde hafif iletişim ve sosyal etkileşim eksiklikleri varken, bazılarında daha şiddetli ve yaygın gelişimsel gerilikler olabilir (Brewer vd., 2020). Ortak dikkat becerilerindeki eksiklikler, OSB'nin en erken belirtileri arasındadır (Pérez-Fuster vd., 2022). Ortak dikkat, bir bireyin dikkatini bir nesneye veya olaya yönlendirirken başka bir kişiyle göz teması kurma becerisini ifade eder (Jyoti & Lahiri, 2022). Bu becerinin eksikliği, bireyin çevredeki sosyal ipuçlarını tanımasını ve bunlara uygun şekilde yanıt vermesini zorlaştırır (Krstovska-Guerrero & Jones, 2013).

Geçmiş yıllarda gerçekleştirilen araştırmalar, OSB'nin görülme sıklığının yaklaşık olarak 500'de 1 olduğunu ortaya koymuştur. Ancak, tanılama süreçlerindeki ilerlemeler, toplumsal farkındalığın artışı ve bilimsel yöntemlerdeki gelişmeler bu oranların yeniden değerlendirilmesine olanak sağlamıştır. Amerikan Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri'nin (CDC) 2023 yılı verilerine göre, OSB günümüzde her 36 çocuktan 1'inde görülmektedir. Bu artış, yalnızca tanı oranlarındaki yükselişle değil, aynı zamanda OSB'nin daha geniş bir spektrum olarak ele alınması ve farklı seviyelerdeki belirtilerin daha iyi tanımlanmasıyla da ilişkilendirilmektedir (Matson & Kozlowski, 2011). Bu durum, OSB'nin toplumdaki yaygınlığına ve bu bireylere yönelik eğitim, sağlık ve destek hizmetlerinin önemine dikkat çekmektedir.

OSB VE SOSYAL BECERİ

Sosyal beceriler, bireylerin olumlu ilişkiler kurmasını, sosyal çevrelerine uyum sağlamasını ve günlük yaşamda başarılı bir şekilde iletişim kurmasını sağlayan temel yeterliliklerdir (Kurşun, 2023). Ancak, OSB'li bireylerde bu becerilerin geliştirilmesinde ciddi eksiklikler görülmektedir. DSM-5, sosyal iletişim ve etkileşim eksikliklerini OSB'nin tanımlayıcı özelliklerinden biri olarak kabul eder ve bu eksiklikleri üç ana başlık altında sınıflandırır: sosyal-duygusal karşılıklılık, sözsüz iletişim becerileri ve ilişki geliştirme ve sürdürme (APA, 2013).

Sosyal beceri eksiklikleri, bireylerin sosyal yaşamlarını ve duygusal durumlarını derinden etkiler. Sosyal-duygusal karşılıklılığın eksikliği, bir bireyin başkalarının duygularını anlama, anlama ve yanıtlama yeteneğini sınırlayabilir (Wang vd., 2022). Sözsüz iletişim becerilerindeki eksiklikler, jestleri, yüz ifadelerini ve diğer sözsüz ipuçlarını doğru bir şekilde anlamayı engeller (Haney, 2013). OSB olan bireyler sosyal durumların nüanslarını kavramakta zorluk çekerler ve bu nedenle akran ilişkilerinde başarısız olurlar (Dawson vd., 2004). Sosyal beceri eksiklikleri sosyal izolasyon, sosyal kaygı ve depresyon gibi ikincil sorunlara yol açabilir (Woods vd., 2013). Ayrıca, OSB olan bireylerin sosyal beceri eksiklikleri, bireysel oyun, sosyal oyun, sohbeti başlatma ve sürdürme gibi becerilerde geride kalmalarına neden olur (Barton vd., 2012). Paylaşılan dikkat eksikliği ve empati kuramama gibi temel sorunlar, OSB olan bireylerin sosyal gelişimini daha da karmaşık hale getirir (Fletcher-Watson & Bird, 2020).

Sosyal beceriler, bireylerin akran ilişkileri kurma, çatışmaları çözme ve yaşam boyu olumlu etkileşimler geliştirme kapasitesini artırır (Zins vd., 2004). OSB olan bireylerde sosyal

becerilerin geliştirilmesi, öfke nöbetleri ve saldırganlık gibi olumsuz davranışları azaltır ve uygun sosyal etkileşimleri teşvik eder (Singh ve ark., 2011). Sosyal becerilerin geliştirilmesi yalnızca OSB olan bireylerin sosyal yaşamlarını iyileştirmekle kalmaz, aynı zamanda akademik ve duygusal gelişimlerini de destekler (Fragale, 2014).

OSB VE VIDEO MODELLE ÖĞRETİM

Video modelle öğretim, OSB'li bireylerin sosyal, davranışsal ve iletişim becerilerini geliştirmek için etkili bir öğretim yöntemidir. Bu yöntem, bireyin belirli bir davranışı gözlemlediği ve ardından bu davranışı gerçekleştirdiği bir süreci içerir (Alzyoudi vd., 2015). Video modelle öğretim, bireyin hedef davranışı gerçekleştiren kendisinin, akranlarının veya bir yetişkinin video kayıtlarını izleyerek öğrenmesini sağlar (Besler & Kurt, 2016).

Bu yöntemin temel avantajlarından biri, OSB'li bireylerin güçlü yönlerinden biri olan görsel işleme becerilerini ve teknolojik araçlara olan ilgilerini etkili bir şekilde kullanmasıdır (Mineo vd., 2009). Video modelle öğretim, görsel-işitsel öğrenme fırsatları sağlayarak bireylerin belirli sosyal, davranışsal ve iletişim becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur (Wynkoop vd., 2020).

Video Model Yönteminin Faydaları

Video modelle öğretim, OSB olan bireylerde sosyal oyun, sohbeti başlatma ve sürdürme gibi sosyal iletişim becerilerinde önemli gelişmeler sağlamıştır (Bellini & Akullian, 2007). Bu yöntemin etkisi, özellikle sosyal etkileşim başlatma, oyun davranışları ve konuşma becerileri gibi davranışlarda çalışmalarda kanıtlanmıştır (Nikopoulos ve Keenan, 2003; Sherer ve ark., 2001). Video model, farklı bağlamlarda kolayca uygulanabilen bir yöntemdir. Dijital teknolojinin artan erişilebilirliği sayesinde, video modelle öğretim hem uygun maliyetli hem de pratik bir araç haline gelmiştir (Wright vd., 2020). Bireylerin doğal ortamlarda öğrenmelerine olanak tanıyan bu yöntem, öğretim sürecini daha etkili hale getirir ve öğrenilen becerilerin farklı bağlamlara genelleştirilmesini sağlar (Abadir vd., 2021).

Video Model Yönteminin Türleri

Video modelleme çeşitli şekillerde uygulanabilir:

Akran Modelleme: Bu türde, yaş ve cinsiyet açısından benzer olan akranlar belirli bir davranış sergiler. Akranlar, bireyin dikkatini çekmek ve gözlemsel öğrenmeyi teşvik etmek için etkili modellerdir (Gena vd., 2005).

Video Öz-Modelleme (VÖM): Bu yöntem, bir bireyin hedeflenen davranışı başarıyla gerçekleştirdiği bir video kaydını izlediği bir süreçtir. Araştırmalar, VÖM'ün öz yeterliliği ve

öz güveni artırdığını göstermektedir (Sherer vd., 2001).

Bakış Açısı Video Modelleme: Bireyin bir davranışı gerçekleştirirken görmesi gereken uyarıların vurgulayan videolar kullanılır. Bu tür videolar, bireyin dikkatini hedef davranışlara çekerek öğrenmeyi kolaylaştırır (McCoy & Hermansen, 2007).

Video Model Yönteminin Önemi

Video model, OSB'li bireyler için etkili bir kanıt dayalı müdahale yöntemi olarak tanımlanmıştır (Bellini & Akullian, 2007). Bu yöntemin kullanımı, OSB'li bireylerin tipik gelişim gösteren akranlarına daha yakın bir sosyal ve iletişim düzeyine ulaşmalarını destekler. Ek olarak, video model, bireylerin becerilerini bağımsız olarak geliştirmelerine olanak tanır ve öğretim sürecinde öğretmenlere olan bağımlılıklarını azaltır (Hume vd., 2009). Bu yöntem yalnızca sosyal becerileri öğretmek için değil, aynı zamanda öz bakım becerileri, oyun aktiviteleri ve akademik görevler için de kullanılabilir. Alışveriş yapmak, ATM'den para çekmek ve fast food siparişi vermek gibi günlük yaşam becerileri de video modelleme yoluyla öğretilir (Alberto vd., 2005).

Video model yönteminin etkinliği farklı çalışmalarda gösterilmiştir. Charlop-Christy vd. (2000) tarafından yapılan bir çalışmada, video model yöntemiyle öğretilen becerilerin daha hızlı edinildiği ve bireylerin bu becerileri çeşitli bağlamlara genelleştirdiği gösterilmiştir. Ek olarak, Gena vd. (2005) bu yöntemin hem evde hem de klinik ortamlarda uygun duygusal davranışların öğrenilmesini kolaylaştırdığını belirtmiştir. Son yıllarda, video modelle öğretimin sosyal beceriler üzerindeki etkisine ilişkin meta analizler de yapılmıştır. Wang ve Spillane (2009), video modelle öğretimin OSB'li bireyler için oldukça etkili bir yöntem olduğunu ve bu bireylerin yaşam kalitesini iyileştirdiğini bulmuşlardır.

SONUÇ

İlgili literatür, OSB'nin, bireylerin sosyal, iletişimsel, davranışsal ve duyuşal işlevlerini etkileyen karmaşık bir nörogelişimsel durum olduğunu ortaya koymuştur. Bu durumun, sosyal etkileşimden dil kullanımına, oyun davranışlarından günlük yaşam becerilerine kadar geniş bir yelpazede zorlukları beraberinde getirdiği de ifade edilmektedir. Bu durumun, OSB'li bireylerin yaşam kalitesini iyileştirmek ve topluma daha etkili bir şekilde katılmalarını sağlamak ve bu bireylerin ihtiyaçlarını karşılayan bilimsel temelli ve etkili müdahalelerin geliştirilmesini gerektirdiği ifade edilebilir.

Bu bağlamda, sosyal becerilerin geliştirilmesi, OSB'li bireylerin sosyal-duygusal işlevlerini iyileştirmek ve sosyal çevrelerinde anlamlı ilişkiler kurma potansiyellerini artırmak açısından kritik öneme sahiptir. Sosyal beceriler, yalnızca bireyin sosyal yaşamı üzerinde değil, aynı zamanda akademik başarı, duygusal denge ve bağımsız yaşam becerileri gibi diğer alanlarda da doğrudan etkisi olan bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Bu nedenle, sosyal becerilere yönelik müdahale programları, OSB'li bireylerin bireysel ihtiyaçlarına göre uyarlanmış stratejilerle yapılandırılmalıdır.

Araştırmalar, OSB'li bireylerde sosyal becerileri geliştirmeyi amaçlayan müdahalelerin etkisini doğrulamış ve bu yöntemlerin uygulanabilirliğini desteklemiştir. Video modelleme gibi görsel-ışitsel yöntemlerin, OSB'li bireylerin görsel işleme becerilerinden yararlanarak öğrenmeyi kolaylaştırdığı ifade edilmektedir. Özellikle video öz-modelleme, bireylerin öz yeterliliklerini artırma ve hedeflenen davranışları genelleştirme kapasitelerini geliştirme açısından umut vadeden bir yöntemdir.

Bu müdahaleler, yalnızca bireylerin sosyal becerilerini değil, aynı zamanda iletişim, öz bakım, oyun aktiviteleri ve akademik performans gibi diğer alanlardaki yeterliliklerini de artırmayı amaçlamaktadır. Özellikle dijital teknolojinin artan erişilebilirliği ve pratikliği, video modelleme gibi yöntemlerin daha geniş kitlelere uygulanabilirliğini artırmıştır. Bu yöntemlerin, sınıf uygulamalarından ev ortamındaki beceri geliştirme süreçlerine kadar farklı bağlamlarda etkili olduğu kanıtlanmıştır.

Ancak, OSB'li bireylerin heterojen bir nüfus olması, her bireyin özel ihtiyaçlarına ve gelişimsel özelliklerine uygun müdahalelerin önemini vurgulamaktadır. Kanıta dayalı müdahale programlarının daha geniş bir şekilde yaygınlaştırılması ve uygulama süreçlerinin iyileştirilmesi bu bireylerin sosyal entegrasyonunu ve yaşam kalitesini artıracaktır. Ayrıca, bu müdahalelerin ebeveynler, öğretmenler ve diğer alan uzmanları tarafından desteklenmesi, etkilerini daha da güçlendirecektir.

Sonuç olarak, OSB ile yaşayan bireylerin sosyal, davranışsal ve iletişimsel eksikliklerini ele alan müdahaleler, bu bireylerin daha bağımsız ve tatmin edici hayatlar sürmelerini sağlamak için vazgeçilmezdir. Bu bağlamda, video modelleme ve diğer kanıta dayalı yöntemler, bireylerin potansiyellerini gerçekleştirmeleri ve toplumun aktif üyeleri olmaları için güçlü araçlar sunmaktadır. Disiplinler arası işbirliklerine dayanan daha geniş ölçekli, uzun vadeli çalışmalar, bu müdahalelerin etkinliğini daha da artıracak ve OSB'li bireylerin yaşamlarında anlamlı bir fark yaratacaktır.

Bu çalışma derleme türünde olduğu için etik kurul onayı gerektirmeyen bir çalışmadır ve çalışmada bilgilendirilmiş onam formu bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

Abadir, C. M., DeBar, R. M., Vladescu, J. C., Reeve, S. A., & Kupferman, D. M. (2021). The effects of video modeling on skill acquisition in children with autism spectrum disorder. *Journal of Applied Behavior Analysis, 54*(3), 1139–1156.

Alberto, P. A., Cihak, D. F., & Gama, R. I. (2005). Use of static picture prompts versus video modeling during simulation instruction. *Research in Developmental Disabilities, 26*(4), 327–339.

Alzyoudi, M., Sartawi, A., & Almuhiiri, O. (2015). The impact of video modelling on improving social skills in children with autism. *British Journal of Special Education, 42*(1), 53–68.

American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-V)*. Philadelphia: American Psychiatric Association.

Barton, E., Lawrence, K., & Deurloo, F. (2012). Individualizing interventions for young children with autism in preschool. *Journal of Autism and Developmental Disorders, 42*, 1205–1217.

Bellini, S., & Akullian, J. (2007). A meta-analysis of video modeling and video self-modeling interventions for children and adolescents with autism spectrum disorders. *Exceptional Children, 73*, 264–287.

Besler, F., & Kurt, O. (2016). Effectiveness of video modeling provided by mothers in teaching play skills to children with autism. *Educational Sciences: Theory and Practice, 16*(1), 209–230.

Brewer, N., Young, R. L., & Lucas, C. A. (2020). Autism screening in early childhood: Discriminating autism from other developmental concerns. *Frontiers in Neurology, 11*, 594381.

Buggey, T. (2005). Video self-modeling applications with students with autism spectrum disorder in a small private school setting. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities, 20*, 52–63.

Charlop, M. H., & Milstein, J. P. (1989). Teaching autistic children conversational speech using video modeling. *Journal of Applied Behavior Analysis, 22*(3), 275–285.

Charlop-Christy, M. H., Le, L., & Freeman, K. A. (2000). A comparison of video modeling with in vivo modeling for teaching children with autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 30(6), 537–552.

Dawson, G., Toth, K., Abbott, R., Osterling, J., Munson, J., Estes, A., & Liaw, J. (2004). Early social attention impairments in autism: Social orienting, joint attention, and attention to distress. *Developmental Psychology*, 40, 271–283.

Fletcher-Watson, S., & Bird, G. (2020). Autism and empathy: What are there all links? *Autism*, 24(1), 3–6.

Fombonne, E. (2005). The changing epidemiology of autism. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 18(4), 281–294.

Fragale, C. (2014). Video modeling intervention to improve play skills of children with autism spectrum disorders: A systematic literature review. *Review Journal of Autism and Developmental Disorders*, 1, 165–178.

Gena, A., Couloura, S., & Kymissis, E. (2005). Modifying the affective behavior of preschoolers with autism using in-vivo or video modeling and reinforcement contingencies. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 35, 545–556.

Güller, N., Değerli, S., Sarı, A., Altıntaş, M., & Adıgüzel, E. (2020). Otizm spektrum bozukluğunda bağırsak-beyin aksı, diyet yaklaşımları ve probiyotik tedavisi. *Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(2), 69–82.

Haney, M. R. (2012). *Understanding children with autism spectrum disorders: Educators partnering with families*. Los Angeles, CA: SAGE Publications.

Hayes, G. R., Custodio, V. E., Haimson, O. L., Nguyen, K., Ringland, K. E., Ulgado, R. R., Waterhouse, A., & Weiner, R. (2015). Mobile video modeling for employment interviews for individuals with autism. *Journal of Vocational Rehabilitation*, 43, 275–287.

Hume, K., Loftin, R., & Lantz, J. (2009). Increasing independence in autism spectrum disorders: A review of three focused interventions. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 39(9), 1329–1338.

Jung, S., & Sainato, D. (2013). Teaching play skills to your children with autism. *Journal of Intellectual and Developmental Disabilities*, 38(1), 74–90.

- Jyoti, V., & Lahiri, U. (2022). Portable joint attention skill training platform for children with autism. *IEEE Transactions on Learning Technologies*, 15(2), 290–300.
- Koegel, L. K., Koegel, R. L., Hurley, C., & Frea, W. D. (1992). Improving social skills and disruptive behavior in children with autism through self-management. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 25(2), 341–353.
- Krstovska-Guerrero, I., & Jones, E. (2013). Joint attention in autism: Teaching smiling coordinated with gazeto respond to joint attention bids. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 7(1), 93–108.
- Kurşun, Z. (2023). Otizm spektrum bozukluğu olan bireylerde sosyal beceri öğretiminde kullanılan kanıt temelli bir uygulama: PEERS. *Journal of Sustainable Education Studies*, (Özel Sayı (Ö2)), 180–189.
- Loomes, R., Hull, L., & Mandy, W. P. L. (2017). What is the male-to-female ratio in autism spectrum disorder? A systematic review and meta-analysis. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 56(6), 466–474.
- Lord, C., Brugha, T. S., Charman, T., Cusack, J., Dumas, G., Frazier, T., ... & Veenstra-VanderWeele, J. (2020). Autism spectrum disorder. *Nature reviews Disease primers*, 6(1), 1–23.
- Matson, J. L., & Kozlowski, A. M. (2011). The increasing prevalence of autism spectrum disorders. *Research in autism spectrum disorders*, 5(1), 418–425.
- McCoy, K., & Hermansen, E. (2007). Video modeling for individuals with autism: A review of model types and effects. *Education and Treatment of Children*, 30(4), 183–213.
- McDuffie, A., Yoder, P., & Stone, A. (2005). Prelinguistic predictors of vocabulary in young children with autism spectrum disorders. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 48, 1080–1097.
- Mineo, B. A., Ziegler, W., Gill, S., & Salkin, D. (2009). Engagement with electronic screen media among students with autism spectrum disorders. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 39(1), 172–187.
- Minshew, N. J., Goldstein, G., & Siegel, D. J. (1997). Neuropsychological functioning in autism: Profile of a complex information processing disorder. *Journal of the International Neuropsychological Society*, 3(4), 303–316.

Mundy, P., Kasari, C., & Sigman, C. (1992). Nonverbal communication, affective sharing, and intersubjectivity. *Infant Behavior and Development, 15*, 377–381.

Nikopoulos, C. K., Canavan, C., & Nikopoulos-Smyrni, P. (2009). Generalized effects of video modeling on establishing instructional stimulus control in children with autism: Results of a preliminary study. *Journal of Positive Behavior Interventions, 11*(4), 198–207.

Pérez-Fuster, P., Herrera, G., Kossyvakis, L., & Ferrer, A. (2022). Enhancing joint attention skills in children on the autism spectrum through an augmented reality technology-mediated intervention. *Children, 9*(2), 258.

Sherer, M., Pierce, K. L., Paredes, S., Kisacky, K. L., Ingersoll, B., & Schreibman, L. (2001). Enhancing conversation skills in children with autism via video technology: Which is better, 'Self' or 'Other' as a model? *Behavior Modification, 25*(1), 140–148.

Sigman, M., & McGovern, C. W. (2005). Improvement in cognitive and language skills from preschool to adolescence in autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders, 35*(1), 15–23.

Singh, N. N., Lancioni, G. E., Winton, A. S., & Singh, J. (2011). Aggression, tantrums, and other externally driven challenging behaviors. In *International handbook of autism and pervasive developmental disorders* (pp. 413-435). New York, NY: Springer New York.

82

Taylor, B. A., Levin, L., & Jasper, S. (1999). Increasing play-related statements in children with autism toward their siblings: Effects of video modelling. *Journal of Development and Physical Disabilities, 11*, 253–264.

Walker, H. M. (1983). *The ACCESS program: Adolescent curriculum for communication and effective social skills: Student study guide*. Austin, TX: Pro-Ed.

Wang, L. A., Petrulla, V., Zampella, C. J., Waller, R., & Schultz, R. T. (2022). Gross motor impairment and its relation to social skills in autism spectrum disorder: A systematic review and two meta-analyses. *Psychological Bulletin, 148*(3–4), 273.

Wang, P., & Spillane, A. (2009). Evidence-based social skills interventions for children with autism: A meta-analysis. *Education and Training in Developmental Disabilities, 44*(3), 318–342.

Wert, B. Y., & Neisworth, J. T. (2003). Effects of video self-modelling on

spontaneous requesting in children with autism. *Journal of Positive Behavior Interventions*, 5, 30–34.

Williams White, S., Keonig, K., & Scahill, L. (2007). Social skills development in children with autism spectrum disorders: A review of the intervention research. *Journal of autism and developmental disorders*, 37, 1858-1868.

Woods, A. G., Mahdavi, E., & Ryan, J. P. (2013). Treating clients with Asperger's syndrome and autism. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 7(1), 32–39. <https://doi.org/10.1186/1753-2000-7-32>

Wright, J. C., Knight, V. F., & Barton, E. E. (2020). Examining video modeling for teaching STEM to students with autism and intellectual disabilities. *Autism Spectrum Disorders Research*, 70, 101476.

Wynkoop, K. S., Cardon, T. A., Kruis, N. E., & Hawkins, P. M. (2020). Teacher and video modeling: A survey of use and perspectives. *Journal of Special Education Technology*, 35(4), 262-271.

Zins, J. E. (2004). Building academic success on social and emotional learning: What does the research say?. Teachers' College.